

ДАХНОВА

Олена Євгенівна

elenadakhnova@gmail.com

УДК 336.146

КРЮКОВА

Тетяна Сергіївна

АНАЛІЗ ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ
БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИANALYSIS OF THE IMPLEMENTATION OF
LOCAL BUDGETS OF UKRAINE

к.е.н., доцент, Харківський
інститут фінансів
Київського національного
торговельно-економічного
університету

студент, Харківський
інститут фінансів Київського
національного торговельно-
економічного університету

У статті проаналізовано виконання місцевих бюджетів України за період 2015-17 рр. Зокрема, розраховані показники, що відображають динаміку виконання місцевих бюджетів України і структуру видатків місцевих бюджетів. Результати дослідження свідчать про надмірну централізацію бюджетних ресурсів, недосконалість механізму їх розподілу, недостатнє забезпечення місцевих бюджетів коштами на проведення видатків розвитку, що суттєво стримує повноцінне функціонування інституту місцевого самоврядування. Пріоритетним напрямком вдосконалення бюджетної політики на місцевому рівні має бути досягнення оптимального рівня розподілу ресурсів між державним та місцевими бюджетами для забезпечення фінансової спроможності органів місцевого самоврядування.

* * *

В статье проанализировано выполнение местных бюджетов Украины за период 2015-17 гг. В частности, рассчитаны показатели, отражающие динамику выполнения местных бюджетов Украины и структуру расходов местных бюджетов. Результаты исследования свидетельствуют о чрезмерной централизации бюджетных ресурсов, несовершенство механизма их распределения, недостаточном обеспечении местных бюджетов средствами на проведение расходов развития, что существенно сдерживает полноценное функционирование института местного самоуправления. Приоритетным направлением совершенствования бюджетной политики на местном уровне должно быть достижение оптимального уровня распределения ресурсов между государственным и местными бюджетами для обеспечения финансовой состоятельности органов местного самоуправления.

* * *

Introduction. Ensuring effective socio-economic development of the administrative-territorial entities of the country of any level is objectively limited by the state of its financial resources, the balance of revenue and expenditure parts of local budgets. Therefore, it is extremely important to consistent and continuous monitoring of implementation of local budgets.

The **purpose** of the article is to study of the implementation indicators of local budgets of Ukraine in the modern economic conditions.

Results. The indicators of dynamics of implementation of local budgets of Ukraine and the structure of expenditures of local budgets by economic classification are calculated in the article. The results of the analysis of actual indicators for the period 2015-2017 showed that the implementation of local budgets of Ukraine was carried with a surplus. Official transfers have the largest share in the structure of revenues of local budgets. This indicates the essential dependence of local budgets on additional funds coming from the state budget of Ukraine. The composition of local budget expenditures of Ukraine shows priority funding for the simple reproduction of production and provision of public services (because 85 percent of it is for current expenses and only 15 percent for capital expenditures).

Conclusion. Excessive centralization of budgetary resources, imperfection of the mechanism of their distribution, insufficient providing of local budgets for development spending, are substantially restrained by the full functioning of the local self-government institution. Therefore, the priority direction of improving fiscal policy at the local level should be to achieve an optimal level of resource allocation between the state and local budgets to ensure the financial ability of local governments.

Ключові слова: місцеві бюджети, офіційні трансферти, видатки місцевих бюджетів, поточні видатки, капітальні видатки

Ключевые слова: местные бюджеты, официальные трансферты, расходы местных бюджетов, текущие расходы, капитальные расходы

Keywords: local budgets, official transfers, local budget expenditures, current expenditures, capital expenditures

ВСТУП

Сучасні трансформаційні процеси в Україні характеризуються посиленням ролі місцевих органів влади в економічному і соціальному розвитку територій. Забезпечення ефективного соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних утворень країни будь-якого рівня об'єктивно обмежується станом його фінансових ресурсів, збалансованістю доходної та видаткової частин місцевих бюджетів. Тому надзвичайно важливим є аналіз виконання місцевих бюджетів.

Дослідженню теоретичних та практичних аспектів формування та виконання місцевих бюджетів присвячено чимало праць вітчизняних науковців. Серед останніх публікацій викликають інтерес дослідження Ю.А. Глущенко [2], З. Лободіної [4], Н.Б. Татарин, В.І. Голік [5]. В той же час необхідно здійснювати послідовний та постійний моніторинг показників виконання місцевих бюджетів, що дасть змогу своєчасно відкоригувати допущені при плануванні бюджету похибки поточного бюджету та закласти реальну базу для бюджету наступного періоду.

МЕТА РОБОТИ полягає у дослідженні показників виконання місцевих бюджетів України у сучасних економічних умовах.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою дослідження виступають наукові праці вітчизняних фахівців у бюджетній галузі, а також звітність Державної казначейської служби України. При проведенні дослідження використані методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Виконання місцевих бюджетів є однією з найбільш важливих стадій бюджетного процесу. Відповідно до Бюджетного кодексу України [1] виконання місцевих бюджетів забезпечується місцевими органами самоврядування. Від ефективності та рівня виконання місцевого

бюджету залежать якісні показники соціально-економічного розвитку території, необхідний рівень соціального захисту населення, забезпечення фінансування пріоритетних галузей економіки.

На думку багатьох фахівців сьогодні в Україні фінансове забезпечення органів місцевого самоврядування характеризується критично низьким рівнем самостійності. Така ситуація виникла у зв'язку з існуванням низки проблем, пов'язаних зі значною централізацією бюджетних ресурсів, обмеженням фінансових повноважень місцевих органів самоврядування, нестачею фінансових ресурсів та нестабільністю доходних джерел на місцевому рівні, високим показником дотаційності місцевих бюджетів [5, с. 72].

Отже, проаналізуємо динаміку фактичних показників виконання місцевих бюджетів за період 2015-17 рр. (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка фактичних показників виконання місцевих бюджетів України за 2015-2017 роки, млн. грн.

[розраховано за даними [3]]

Показник	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Відхилення (+; -)	
				2016 р. / 2015 р.	2017 р. / 2016 р.
Доходи (без урахування міжбюджетних трансфертів)	120480,2	170747,8	229495,3	+50267,6	+58747,5
Офіційні трансферти	173980,0	195395,3	272603,0	+21415,3	+77207,7
Разом доходів	294460,2	366143,1	502098,3	+71682,9	+135955,2
Видатки	280084,0	350515,2	496090,7	+70431,2	+145575,5
Дефіцит (-) / профіцит (+)	+14376,2	+15627,9	+6007,6	+1251,7	-9620,3

Наведені у табл. 1 дані свідчать про те, що протягом аналізованого періоду спостерігається виконання місцевих бюджетів України з профіцитом. Так, у 2015-2016 рр. він складав 14376,2 млн. грн. до 15627,9 млн. грн., проте у 2017 р. профіцит скоротився до 6007,6 млн. грн. Також варто відмітити той факт, що більшу частку в структурі доходів місцевих бюджетів займають офіційні трансферти. Це вказує на суттєву залежність місцевих бюджетів від додаткових коштів, які надходять із державного бюджету України.

Як справедливо зазначають Н.Б. Татарин, В.І. Голік, самостійність місцевих бюджетів забезпечується наявністю власних доходних джерел територіальної одиниці, за рахунок яких з'являється можливість вирішення питань комплексного фінансового забезпечення економічного та соціального розвитку даної території [5, с. 73].

В рамках реалізації процесів децентралізації фінансових ресурсів особливої уваги потребує розгляд динаміки обсягу видатків за економічною класифікацією: капітальних видатків та поточних за визначенням їх відносного показника у структурі видатків місцевих бюджетів.

Отже, проаналізуємо структуру видатків місцевих бюджетів за 2015-17 рр., яка представлена у табл. 2.

Аналіз видатків за економічною класифікацією передбачає їх поділ на поточні та капітальні. Поточні видатки будь-якого бюджету фінансуються із загального та спеціального фонду бюджету. Фінансування капітальних видатків передбачено лише із спеціального фонду.

Відповідно до Бюджетного Кодексу України [1] поточні видатки – це видатки, пов'язані з утриманням бюджетних установ, що діють на початок бюджетного року, фінансування заходів соціального захисту насе-

лення та інших поточних заходів.

Капітальні видатки – це інвестування коштів бюджету в основні фонди і нематеріальні активи, а також видатки пов'язані зі створенням державних запасів і резервів. Вони включають затрати на нове будівництво, інвестиційні субсидії, довгострокові бюджетні кредити і гарантії інвесторам, що фінансують високоефективні інвестиційні проекти.

На підставі даних табл. 2 можна зробити висновок, що місцеві бюджети є бюджетами «проїдання» [2, с. 143]. Як зазначає З. Лободіна, такий склад видатків місцевих бюджетів України свідчить про пріоритетне фінансування простого відтворення виробництва і надання суспільних послуг, зниження інвестиційної складової зазначених бюджетів та сповільнення темпів оновлення обладнання довгострокового користування, внаслідок чого не тільки знижується якість надання суспільних послуг, а й, наприклад, у галузі охорони здоров'я – виникають загрози для життя і здоров'я людей [4, с. 75].

У 2016-17 рр. структура видатків місцевих бюджетів за економічною класифікацією дещо змінилась порівняно з 2015 р., адже частка капітальних видатків збільшилась на 3,5 %. Отже, у структурі видатків 85 % припадало на фінансування поточних видатків та 15% – на фінансування капітальних видатків.

Як свідчать наведені у табл. 2 дані, у структурі поточних видатків найбільшу питому вагу займають видатки на оплату праці, на другому місці за питомою вагою знаходяться видатки на соціальне забезпечення, потім йдуть видатки на товари і послуги та поточні трансферти. Протягом досліджуваного часу відбувались деякі коливання питомої ваги різних видатків, але це не вплинуло на загальну структуру видатків.

Таблиця 2

Структура видатків місцевих бюджетів за 2015-2017 рр. [розраховано за даними [3/]]

Показник	2015 рік		2016 рік		2017 рік		Відхилення (+, -)	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	2016/2015	2017/2016
Поточні видатки:	247907,6	88,5	297857,5	85,0	421749,1	85,0	-3,5	0,0
Оплата праці і нарахування на заробітну плату	105711,1	37,7	116312,7	33,2	128930,2	26,0	-4,6	-7,2
Використання товарів і послуг	55370,6	19,8	61831,9	17,6	125822,2	25,4	-2,1	+7,7
Обслуговування боргових зобов'язань	1675,7	0,6	312,9	0,1	112,7	0,0	-0,5	-0,1
Поточні трансферти	18341,8	6,5	19150,3	5,5	35253,3	7,1	-1,1	+1,6
Соціальне забезпечення	66359,5	23,7	99802,0	28,5	131063,4	26,4	+4,8	-2,1
Інші поточні видатки	449,0	0,2	447,6	0,1	567,3	0,1	-0,1	0,0
Капітальні видатки:	32176,5	11,5	52657,7	15,0	74341,6	15,0	+3,5	0,0
Придбання основного капіталу	24138,3	8,6	36913,8	10,5	41772,6	8,4	+1,9	-2,1
Капітальні трансферти	8038,1	2,9	15744,0	4,5	32569,1	6,6	+1,6	+2,1
Усього	280084,0	100,0	350515,2	100,0	496090,7	100,0	x	x

Існує необхідність забезпечувати чітке розмежування видатків місцевих бюджетів на видатки, пов'язані з розвитком, і поточні. Витрати, як інвестиційні, так і поточні, що виникли внаслідок прийняття рішень вищестоящими державними органами й фінансуються з місцевих бюджетів, можуть бути віднесені до групи видатків з реалізації окремих державних повноважень і повинні розглядатися окремо. Необхідною умовою є відповідність доходів кожній категорії видатків, адже поточні видатки місцевого бюджету повинні покриватися звичайними доходами, а надзвичайні видатки покриваються надзвичайними доходами.

ВИСНОВКИ

За результатами аналізу показників виконання місцевих бюджетів України за період 2015-17 рр. можна зробити наступні висновки:

- 1) протягом аналізованого періоду спостерігається виконання місцевих бюджетів України з профіцитом;
- 2) більшу частку в структурі доходів місцевих бюджетів займають офіційні трансферти, що вказує на суттєву залежність місцевих бюджетів від додаткових коштів, які надходять із державного бюджету України;
- 3) склад видатків місцевих бюджетів України свідчить про пріоритетне фінансування простого відтворення виробництва і надання суспільних послуг, адже 85 % припадає на поточні видатки, і лише 15 % – на капітальні видатки.

Отже, надмірна централізація бюджетних ресурсів, недосконалість механізму їх розподілу, недостатнє забезпечення місцевих бюджетів коштами на проведення видатків розвитку суттєво стримують повноцінне функціонування інституту місцевого самоврядування. Тому пріоритетним напрямком вдосконалення бюджетної політики на місцевому рівні має бути досягнення оптимального рівня розподілу ресурсу між державним та місцевими бюджетами для забезпе-

чення фінансової спроможності органів місцевого самоврядування.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws> (дата звернення 15.10.2018).
2. Глуценко Ю.А. Оптимізація видатків місцевих бюджетів України в системі місцевого самоврядування. Теорія та практика державного управління. 2015. Вип. 3. С. 140-149.
3. Звітність про виконання бюджетів. Державна казначейська служба України. URL: <http://www.treasury.gov.ua> (дата звернення 18.10.2018).
4. Лободіна З. Трансформація видатків місцевих бюджетів у контексті бюджетної децентралізації. Світ фінансів. 2015. № 1. С. 69-82.
5. Татарин Н.Б., Голік В.І. Місцеві бюджети як основа самостійності місцевого самоврядування. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2017. № 23(2). С. 72-75.

References

1. Budget Codex of Ukraine: Law of Ukraine from 08.07.2010. № 2456-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws> (date of reference 15.10.2018). (in Ukrainian)
2. Hlushchenko Yu.A. Optimization local spending Ukraine in local government. Theory and practice of public administration. 2015. № 3. pp. 140-149. (in Ukrainian)
3. Report on budget execution. State Treasury of Ukraine. URL: <http://www.treasury.gov.ua> (date of reference 18.10.2018). (in Ukrainian)
4. Lobodina Z. Transformation of expenditures of local budgets in the context of budget decentralization. Finance World. 2015. № 1. pp. 69-82. (in Ukrainian)
5. Tataryn N.B., Holik V.I. Local budgets as a basis for independence of the local government. Scientific Knowledge of the International Humanitarian University. Series: Economics and Management. 2017. № 23(2). pp. 72-75 (in Ukrainian)